

- Etter 23 år i fangenskap, har jeg fortjent et liv i frihet

Dagbladet (<http://www.dagbladet.no>)

Søk

Reportasjen (<http://www.dagbladet.no/pluss/#reportasjen>) Portrettet (<http://www.dagbladet.no/pluss/#portrettet>)
Sture Bergwall (64) best kjent som Thomas Quick forklarer hvorfor han tilsto 30 drap.

Spesialer (<http://www.dagbladet.no/pluss/#spesialer>) Mer (<http://www.dagbladet.no/pluss/#>)

<http://> <http://> <http://> <http://> <http://>

UT AV MØRKET: Fra 1992 til 2001 var han kjent som Thomas Quick. Quick-navnet kom fra morsselekt. Thomas var navnet på gutten Sture Bergwall hevdet ble hans første drapsoffer. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

🕒 24.08.2013, kl. 07:00 [Del med andre](#) ➔ [Send til](#) 📌 [Les senere](#)
http://www.dagbladet.no/2013/08/24/magasinet/pluss/thomas_quick/drap/therese_johannessen/28820645/

(Magasinet): Sommeren 1992 pekte det oppover igjen for Sture Bergwall.

41-åringen hadde sittet på Rettspsykiatrisk avdeling på Säter siden året før, da han brutalt brøt seg inn og ranet en bankdirektør og tok familien som gisler. Men nå regnet ikke legene ham lenger som farlig.

På dagtid fikk han ferdes fritt i det lille samfunnet i Dalarne midt i Sverige. Han begynte å jogge, lange turer rundt innsjøen Ljustern. En ettromsleilighet ble satt i stand for hans nye liv i frihet.

Torsdag 25. juni går han ned for å bade sammen med en pleier. De ligger i sola og snakker om Bergwalls liv.

«Lurer på hva dere ville synes om meg hvis dere fikk vite at jeg hadde gjort noe riktig grovt», sier han plutselig.

Pleieren stusser. «Noe grovt?»

«Ja, noe riktig, riktig alvorlig. Du skjønner hva jeg mener. Hvordan ville det forandre oppfatningen dere har av meg?»

Säter

21 år seinere:

- Vil dere ha en overfallsalarm, spør resepsjonisten bak tykt glass.

Säter ligger to og en halv times kjøring nordvest fra Stockholm, forbi kornåkre og skog. Mest skog.

I Sverige er tettstedet kjent for å ha landets best bevarte trehusbebyggelse og det største psykiatriske sykehuset. Rettspsykiatrisk ligger vegg i vegg med en høyskole og like ved golfbanen. Utenfor piggtådgjerdet råder en følelse av rekreasjon.

Bergwalls spørsmål til sin pleier ble starten på fortellingen om Nordens verste seriemorder.

Noen dager etter badeturen tok han navnet Thomas Quick, etter slekta Kvick på morssiden, og begynte å fortelle om drap fra 60-, 70-, 80- og 90-tallet.

Quick ga detaljer som etterforskerne mente bare drapsmannen kunne kjenne til. Til sammen fortalte Quick om over tretti mord. Han ble dømt for åtte av dem.

I tre av sakene var offeret norsk. Trine Jensen (17), Gry Storvik (23) og Therese Johannessen (9).

21 år etter er han i praksis frikjent for alle drapene han ble dømt for.

- Dommen bygget i all hovedsak på at Bergwall tilsto og ville bli dømt, oppsummerte Sveriges førstestatsadvokat Håkan Nyman da han 31. juli kunngjorde at også de to siste tiltalene var frafalt.

Planlegger et liv i frihet

Alt utstyr som ikke er nødvendig for intervjuet låses inn, før vi kan sluses gjennom en metalldetektor og flere tunge dører. To mannlige pleiere følger oss inn på det lille besøksrommet.

Der står Sture Bergwall (63). Han smiler forsiktig og rekker fram en klam hånd.

STURE BERGWALL: Blikket bak brilleglassene er umiddelbart gjenkjennelig for alle som leste aviser eller så tv på 90-tallet. Dette er ansiktet som holdt Skandinavias barn inne om dagen og oppe om natta. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

RETTSPSYKIATRISK: Her bor noen av Sveriges farligste menn. Bergwall kom hit etter å ha ranet en bankdirektør og tatt familien hans som gisler. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

STURE RAGNAR BERGWALL

- Sture Ragnar Bergwall ble født 26. april 1950 i bydelen Källviken i Falun.
- Han vokste opp med seks søsken, blant dem en tvillingsøster, i Korsnäs utenfor Falun.
- I ungdommen ville han bli prest. I stedet arbeidet

Det tynne hvite skjegget er velstelt. Blikket bak brilleglassene er umiddelbart gjenkjennelig for alle som leste aviser eller så tv på 90-tallet. Dette er ansiktet som holdt Skandinavias barn inne om dagen og oppe om natta.

- Det høres kanskje usannsynlig ut. Men jeg brydde meg aldri noe særlig om rollen jeg hadde i media. Det sentrale for meg var hvordan jeg ble sett på her inne, sier han og peker rundt seg.

Han har mørkeblå genser over en rutete skjorte.

- Innenfor disse veggene, det var det sentrale.

Pleierne har satt seg i et hjørne av det lille rommet. De skal være til stede helt til vi lukker ståldøra bak oss igjen.

han en periode på et sykehus, og drev seinere en kiosk.

- I 1970 ble han for første gang dømt til tvungent psykisk helsevern, etter å ha forgrepet seg på fire gutter. I 1974 stakk han ned en mann i Uppsala.

- Etter et brutalt hjemmeran i 1991 havnet han på Säter sykehus. Der begynte han i 1992 å tilstå drap. Quick ble dømt for åtte drap, tre av dem i Norge.

- I 2009 trakk han tilbake alle tilståelsene. Samme år begynte arbeidet med å få dommene omgjort.

- I mai 2010 besluttet svensk påtalemyndighet for første gang å frafalle en av drapssiktelsene mot Quick. 31. juli i år ble den åttende og siste siktelsen frafalt, og Bergwall anses nå som renvasket.

Sture Bergwall var en farlig mann selv før han ble Thomas Quick. I 1970 ble han dømt for seksuelle overgrep mot fire smågutter, og dømt til psykiatrisk pleie.

Fire år seinere fikk han sin andre alvorlige dom, etter at han angrep en mann med kniv og var nær ved å drepe ham.

Disse dommene har aldri vært trukket i tvil. At Bergwalls liv har vært gjennomsyret av løgn, er det heller ingen som benekter, uansett hvor de står i striden som har rast rundt Quick de siste åra.

Lukkede psykiatriske institusjoner har vært Bergwalls hjem store deler av livet. Nå er han trygg på at han snart får smake friheten.

- Jeg både drømmer om og planlegger et liv utenfor Säter. Jeg er en kolossalt offentlig person. Akkurat hvor jeg tenker å flytte og hva jeg vil gjøre, holder jeg for meg selv. Det er helt nødvendig.

- Jeg kommer til å leve et vanlig liv. Det livet vil inneholde turer i skog og mark, og mye skriving, sier han.

Bergwall blogger og twitterer aktivt. For et par uker siden, forteller han, la han siste hånd på et bokmanus sammen med broren Sten-Ove.

- Da jeg var tenåring, sa svensklæreren min at jeg skulle bli forfatter. Fram til nå har jeg aldri våget å tro på det.

Var ensom

Allerede før drapstiltåelsene hadde Bergwall fortalt terapeutene på Säter forferdelige, nesten fantastiske historier fra barndommen.

Moren skal ha forsøkt å drukne ham i en islagt innsjø. Foreldrene ga lille Sture skylden for en spontanabort, fortalte han. I noen versjoner av historien blir fosteret partert foran øynene på gutten.

- Da drapstiltåelsene begynte, var jeg på en avdeling med seks innlagte. De hadde alle begått svært alvorlige forbrytelser. Drap, mordbrann, den slags. Det var et ganske tett miljø, og terapi var nøkkelordet, forteller Bergwall.

- Jeg har alltid svermet for psykoanalyse. Og jeg var veldig ensom. Jeg ville vekke oppmerksomhet. Jeg ville også gå i terapi, men jeg opplevde meg som et så grått menneske. Hva skulle vel jeg fortelle?

Svaret, sier han, fant han etter hvert i en av Sveriges mest omtalte kriminalgåter. 11 år gamle Johan Asplund fra Sundsvall forsvant i 1980. Moren hadde dratt på jobb om morgenen, Johan skulle låse seg ut selv, men et sted på den tre hundre meter lange veien til skolen ble han borte.

Foreldrene var sikre på at en mann i deres omgangskrets sto bak, men bevisene holdt ikke. Tolv år var gått.

- Tenk om det er jeg som har myrdet ham, sa jeg. Jeg formulerte det som et spørsmål. Til slutt sa jeg at det er jeg som har gjort det, forteller Bergwall.

SMÅ FORHOLD: Bergwall i besøksrommet på Säter sykehus. Han lever et rutinepreget liv. Etter en times tid i lufttegården om morgenen, går dagene stort sett med til å blogge, og å holde kontakt med advokaten og familiemedlemmer. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

- Hva slags følelse ga det deg å tilstå?

- Jeg fikk være i sentrum, en interessant person. Det var det det ga. Og så ga det fryktelig mye terapi, minst tre timer i uka. Og ubegrenset tilgang til benzodiazepiner, hevder han.

Regressiv terapi

Benzodiazepiner er en gruppe beroligende legemidler, som er sterkt avhengighetsskapende og ofte misbrukes som rusmidler.

I boka «Tilfellet Thomas Quick» fra 2012, gjengir forfatter og journalist Hannes Råstam journaler som forteller om et høyt forbruk av slike medisiner.

Det var til Råstam Bergwall først innrømmet å ha løyet om alle drapene, i en dokumentar som ble vist på svensk tv i 2009, og den nå avdøde journalisten ble en nøkkelperson i renvaskingen av Quick og opprullingen av det mange nå kaller Sveriges største rettsskandale gjennom tidene.

Bergwalls groteske barndomsminner forbløffet de seks søsknene han hadde vokst opp sammen med. Dette var ikke de kjærlige foreldrene de husket.

Men referatene Råstam gjengir fra Quicks samtaleterapi på Säter, viser hvordan historiene ble et viktig element i fortellingen om seriemorderen.

Jeg har alltid svermet for psykoanalyse. Og jeg var veldig ensom. Jeg ville vekke oppmerksomhet.

— Sture Bergwall

DE URIKTIGE DOMMENE

Thomas Quick ble i perioden 1994 til 2001 dømt for åtte drap. Svensk påtalemyndighet har nå frafalt tiltalen i alle sakene.

Charles Zelmanovits (15)

Piteå, november 1976

Zelmanovits forsvant på vei hjem fra en skoledans. Liket ble først funnet i 1993. Quick sa seg skyldig og ble dømt for drapet i 1994.

Johan Asplund (11)

Sundsvall, november 1980

Asplund forsvant på vei til skolen, og har aldri blitt funnet. Drapet var det første Quick tilsto, og han ble dømt i 2001.

Trine Jensen (17)

Oslo, august 1981

Jensen forsvant fra Oslo sentrum 21. august 1981. To måneder seinere fant jegere henne i skogen i Follo, vel ei mil sør for Oslo. Quick ble dømt for drapet i

Regressiv terapi, som går ut på å bevisstgjøre tidligere traumatiske minner, fikk ivrige tilhengere på 90-tallet.

Drapet på Johan Asplund blir omtalt som «en gjenskaping av barndomssituasjonen». Både barndomstraumene og de bestialske drapene hadde ligget skjult i Quicks mørke indre, helt til fagfolkene greide å lokke dem fram.

«Og alt dette har du altså båret med deg i alle disse årene», spør politimannen i Quicks aller første avhør om drapet på Johan Asplund.

«Jeg har båret på det i disse åra, men jeg har altså ikke gjort det på det bevisste plan», svarer Quick.

- Suggesjon

- Det spesielle er at ingen tenkte tanken «er dette virkelig sant»? Kan det tenkes at Quick sitter her og lyver? sier Pål Grøndahl, forsker og en av Norges ledende rettspsykologer.

- Ifølge Freud var det gjennom psykoanalyse mulig for pasienten å langsomt få tak i årsaken til vanskelighetene, og dermed bli mindre plaget.

- **Problemet er at en del regressive terapeuter gikk mye lenger. De gikk ut ifra at psykiske problemer kunne ha rot i ekstreme traumatiske opplevelser, og hvis pasienten ikke kom på noe, kunne det tolkes som motstand mot voldsomme hendelser pasienten ikke orket å erindre, sier Grøndahl.**

Quick fikk ofte voldsomme angstanfall. Angst kan være en av mange bivirkninger ved varig bruk av benzodiazepiner, men i Quicks tilfelle ble det ofte tolket som et tegn på at «tampen brenner», at han var i ferd med å nærme seg et smertefullt minne.

- Fordi det ble antatt at tilståelsene var belastende, fikk han betydelig mengde beroligende medikamenter. Når Quick tilsto, besto altså belønningen i både interesse fra terapeuten og sterke medisiner, oppsummerer Grøndahl.

- **Etter Quicks ville tilståelser går nå mange drapsmenn fri. Uten dette tunnelsynet hos terapeuter, etterforskere og justisvesen, ville det kanskje ikke ha skjedd, sier han.**

Psykologiprofessor Annika Maria D. Melinder ved Universitetet i Oslo har i en årrekke forsket på hva vi husker - og hva vi tror vi husker. Regressiv terapi er dårlig egnet til å lete etter sannheten, mener hun.

- Tenkningen i denne formen for psykoterapi er at ulike typer opplevelser i barndommen hemmer utviklingen. Det kan dreie seg om faktiske hendelser, barnets fantasier eller en sammenblanding av alt dette, sier Melinder.

- Det er terapeuten som har innsikt i og forstår sammenhengene mellom vansker i dag og tidligere hendelser og opplevelser. Samtidig er ikke terapeuten opptatt av om det er den faktiske, historiske realitet som skapes, eller om det er pasientens egen subjektive opplevelse ispedd terapeutens forutinntatte meninger.

- Terapien til Bergwall gikk ut på at han skulle huske mer og mer som passet inn i hans oppfatning av å være en seriemorder. Problemet er at en sånn teknikk bidrar til å framkalle flere og flere detaljer, selv om det faktisk altså ikke har skjedd noe. Dette er suggesjon.

2000.

Gry Storvik (23)

Oslo, juni 1985
Storvik forsvant fra Oslo sentrum sommeren 1985. Hun ble funnet sør for byen. Quick ble dømt i 2000.

Jannie Stegehuis (34) og Maris Stegehuis (39)

Appojaure i Lappland, juli 1984
Ekteparet Stegehuis fra Nederland var på ferie i Nord-Sverige da de 13. juli ble funnet drept i teltet sitt. Quick ble dømt i 1996.

Yenon Levi (24)

Rörshyttan i Dalarna, juni 1988
Israeleren Levi var på ferie i Sverige, og ble funnet død av en motorsyklist. Quick ble dømt for drapet i 1997.

Therese Johannessen (9)

Drammen, juli 1988
Therese forsvant fra Fjell i Drammen etter en tur i kiosken, og har aldri blitt funnet. Quick tilsto drapet i 1996, og ble dømt i 1998.

Quick har også tilstått flere drap han aldri er blitt dømt for. Dette er noen av dem:

- Thomas Blomgren, 1964
- Alvar Larsson, 1967
- Raine Svensson, 1971
- Benny Forsgren, 1976
- Marianne Rugaas Knudsen, 1981
- Magnus Nork, 1981
- Olle Högbom, 1983
- To somaliske gutter, 1996
- Örjan Sellin, 1993

Samvittighetskvaler

I besøksrommet på Säter kaster Bergwall en snus i søpla, fisker opp en ny porsjon og legger den under leppa.

- *Tenkte du overhodet på dem som led på grunn av deg?*

- Jeg gjorde jo ikke det. Da ville jeg ikke ha tilstått, sier han.

- *Hadde du ikke samvittighetskvaler?*

- **Absolutt. Det blir jo tydelig når man ser på hvordan det var i disse åra. Jeg forsøkte å henge meg, slo hodet i veggen, det handlet om disse kvalene.**

- *Var det din egen situasjon som plaget deg, eller tanken på andre?*

- Det var begge deler. Jeg oppga jo til og med at min bror Sten-Ove var medsammensvoren i ett av drapene. Men kvalene ble skylt bort av benzodiazepiner.

- *Trodde du selv at du var skyldig?*

- Dette er veldig komplekst og vanskelig å forklare. Da jeg var inne i historien, var jeg jo seriemorderen. Jeg var han som hadde hatt en vanskelig barndom. Men så våknet jeg om natta og innså at sånn er det jo ikke. Jeg våknet av mitt eget skrik. Nei, skrek jeg, det vi holder på med er ikke sant! Så kom pleierne løpende og ga meg benzodiazepiner.

- *Hvor mye tenker du i dag på dem som har lidd på grunn av deg?*

- Det tar en stor plass i mitt liv i dag. Det er noe jeg må bære fram til min egen grav. I går skrev jeg noen linjer om Gry og hvordan hennes liv ble brettet ut i en rettssal på grunn av det jeg sa. Det er aldeles forferdelig. Og der satt hennes mamma og lyttet. Det er den absolutt vanskeligste biten. Jeg har et ansvar som jeg ikke kan verne meg imot.

«Mytomanen Thomas Quick»

Noen skeptikere fantes det hele tiden. Journalist Dan Larsson ga allerede i 1994 ut boka «Mytomanen Thomas Quick», hvor han avviste at Quick kunne stå bak et eneste drap.

- **Journalistene løp i flokk og overgikk hverandre i groteske skildringer. Ingen stilte spørsmål. Ikke engang Quicks egen advokat forsvarte ham. Alle ville ha ham dømt, sa Larsson til Dagbladet i fjor.**

Men på 90-tallet bar ikke Larssons stemme langt. Selv ikke når Quick ble tatt i åpenbar løgn, som da han lenge hevdet å ha drept to afrikanske asylsøkere i Oslo. De to viste seg å leve i beste velgående, en i Sverige og en i Canada.

I sak etter sak festet retten lit til tiltaltes forklaring. Quicks advokat arbeidet ut fra sin klients ønske om å bli dømt. Sakkyndige vitnet om hvordan en ødelagt barndom hadde formet seriemorderens sinn.

Sterkest inntrykk gjorde ofte videoopptakene av politiets rekonstruksjoner og befaringer i skogen, der en sterkt medtatt Quick gråter og skjelver, uler og knurrer.

I går skrev jeg noen linjer om Gry og hvordan hennes liv ble brettet ut i en rettssal på grunn av det jeg sa. Det er aldeles forferdelig. Og der satt hennes mamma og lyttet. Det er den absolutt vanskeligste biten.

– Sture Bergwall

«Når man kjenner den uhyggelige sannheten om hva Thomas Quick har gjort med ofrene sine», skrev den svenske avisa Expressen etter første dag av den første av rettssakene, «og når man har hørt det dype, dyriske brølet hans - finnes det bare ett spørsmål: Er han virkelig et menneske?»

HUNDENE ER BARN: Sten-Ove går tur med hundene hver dag. Og noen dager bestemmer han og kona seg for å ha «Sturefri». Foto: OLE MORTEN MELGÅRD

Fått broren tilbake

- Om noen spurte hvilket menneske jeg beundrer mest, så er det Sture Bergwall. Det er helt utrolig at han kan være så oppegående etter alt han har vært gjennom, sier Sten-Ove Bergwall (73).

Gjennom stuevinduet ser han en ørn flakse forbi, reiser seg halvveis opp fra lenestolen og peker entusiastisk. Naturen er tett på her i Åre, der ekteparet Ingegerd (72) og Sten-Ove har bodd de siste åra. Utsikten fra stuevinduet gir ro.

Sture Bergwall var Thomas Quick i 15 år. De åra var familiebandene en tung bær. Nå mener Sten-Ove at han har fått broren sin tilbake.

- Det sitter et lite menneske på Säter dag etter dag, uke etter uke, år etter år. Det er så mye «pojken», som vi sier, har gått glipp av. Er det blitt mer vanlig å klemme hverandre? spurte han her om dagen. Det hadde han sett på tv, sier Ingegerd.

I februar 1995 så Ingegerd bildet av ungdomskjæresten Sten-Ove i Expressen, i forbindelse med utgivelsen av boka «Min bror Thomas Quick». Min Sten-Ove, tenkte hun. Da hun leste boka ble hun fylt av nostalgi. Så skrev hun et brev. Et halvt år seinere var de gift.

- Vi er takknemlige for at han på en måte brakte oss sammen, sier Sten-Ove.

- Men for oss ble det en kamp om å beholde et normalt liv. Vi følte andres øyne i nakken hele tida.

«Thomas Quick stjal det som var livets lys, i hans sfære gikk det ikke an å skjønne annet enn mørket», har Sten-Ove skrevet om tiden da broren hans oppførte seg som et uhyre, også overfor sine nærmeste.

MINNER: Gamle familiebilder vekker minner. Det ble Sten-Ove Bergwalls oppgave å forsvare foreldrene mot overgrepsskyldningene broren Sture kom med i Quick-tida. Her med kona Ingegerd. Foto: OLE MORTEN MELGÅRD

«Glad i deg»

Da Sten-Ove fikk et hjerteinfarkt etter en opptreden i norsk tv og havnet på sykehus, sendte Quick ham følgende beskjed på telefonen: «Jeg håper at ditt råtne hjerte imploderer og at du dør».

Familien tok avstand fra sin syke bror. 20 år gikk uten kontakt. Høsten 1995 satt ekteparet og så på tv, da Quick plutselig dukket opp på skjermen med ei hette over hodet.

Da vendte Ingegerd seg mot ektemannen og sa: «Hendene hans er så lik dine. Skal du ikke ta kontakt?»

Sten-Ove sendte et åpent brev til Expressen. Der skrev han at han ikke forsto hvorfor broren ble forvandlet til et blodtøsting uhyre. «Men du er broren min, og jeg er glad i deg.»

Du er broren min, og jeg er glad i deg.

– Sten-Ove Bergwall i et brev til sin bror i 1995

- Expressen fant på at vi skulle

besøke ham på institusjonen. Men det fikk jeg ikke lov til. Mange ganger har jeg tenkt at hele Thomas Quick-saken kunne ha stoppet der. Hvis jeg hadde kommet, ville han kanskje ha brutt sammen og fortalt at alt var oppspinn.

Sten-Ove ser ut i rommet. Veggen bak er dekket med kunst, blant annet Ingegerds egne tekstilbilder.

- Trodde du at broren din hadde gjort alt han tilsto?

- Ja, jeg trodde på rettssystemet og forsøkte å forstå at han hadde gjort alt dette. Men jeg hadde mange spørsmål og mye tvil.

- Utsatt for kvakksalveri

Det er 50 mil fra Åre til Säter. Omtrent annenhver måned i sommerhalvåret setter ekteparet Bergwall seg i bilen. De tar inn på et pensjonat i nærheten av sykehuset og er der et par dager.

Sist gang var de ute og grillet. Sture ble kjørt i en fangebuss til en innsjø, sammen med to vakter. Han fikk kjenne luktene, høre fuglesangen, og oppleve hvordan det er å gå med hunder i bånd.

- Å, nå føler jeg meg fri, husker jeg han sa. Han var så lykkelig. Og, ja da føles det godt for oss også, sier Ingegerd.

Utenfor det lille røde huset blomstrer busknekk, roser, asters, stemor, valmuer og blåklokker. Sten-Ove synker ned i en hagestol.

- Min bror ble utsatt for en terapi uten vitenskapelig belegg, et kvakksalveri som noen få terapeuter holdt på med den gangen. Denne sekten skapte den seriemorderen de ville ha. Sture ga dem lillefingeren, de tok hele hånda, sier broren.

Han retter på hatten som skygger for sola.

SAMMEN: Sist gang Ingegerd, Sten-Ove og Sture Bergwall møttes, var de ute og grillet. Sture ble kjørt i en fangebuss til en innsjø, sammen med to vakter. «Åh, nå føler jeg meg fri», sa Sture. Han var så lykkelig, forteller Ingegerd. Foto: PRIVAT

- Jeg er ikke opptatt av at alle dem som har vært med på denne saken skal ha dårlig samvittighet. Det eneste jeg er interessert i er at Sture får komme ut og fortsette livet.

Therese-saken

Våren 1998 tilsto Thomas Quick i retten å ha drept norske Therese Johannessen, den ni år gamle jenta som forsvant fra Fjell i Drammen ti år tidligere.

Det eneste jeg er interessert i er at Sture for komme ut og fortsette livet.

— Sten-Ove Bergwall

Therese-saken rystet Norge, og tidenes største etterforskning ble satt i gang for å finne gjerningsmannen. Quick hevdet at han hadde partert liket og senket deler av det i et skogstjern nær Ørje i Østfold.

Politiet brukte nesten to måneder på å tømme tjernet. Vann og bunnslam ble undersøkt to ganger uten resultat.

- Quick-saken er og blir en rettsskandale som norske myndigheter har vært en del av, sier tidligere etterforskningsleder ved Oslo-politiet Finn Abrahamsen.

Han var sentral i etterforskningen av drapene på Trine Jensen i 1981 og Gry Storvik i 1985, drap Quick hevdet å ha på samvittigheten.

Quick hevdet også å ha drept sjuåringen Marianne Rugaas Knutsen fra Risør. Hun var på vei til butikken for å kjøpe godteri da hun forsvant sporløst, 28. august 1981. Saken ble gjennomgått av politiet i Risør og Oslo.

Konklusjonen var klar: Her hadde Quick aldri vært.

Ifølge Abrahamsen ble «seriemorderen» fornærmet da han fikk vite dette, og ønsket ikke å snakke mer.

- Var det ingen som tenkte på at han kunne avgi falsk forklaring?

- Dersom du tenker på norske myndigheter er svaret ja. Men hva skulle vi tro? Det forelå allerede mange dommer i Sverige som vi ønsket å tro var oppriktige i sin bedømming av bevis og annet som legges til grunn under en hovedforhandling. Dessuten var det tett oppfølging fra psykiatrien, sier Abrahamsen.

I sakene inngikk avhør og åstedsbefaringer. Men verken fingeravtrykk, DNA eller vitner fantes. Dessuten var det gått lang tid siden forbrytelsene ble begått.

- Det er vanskelig å si om Quick kunne blitt dømt i dag. Men hadde politiet undersøkt litt mer om hvordan en seriemorder går fram, ville de raskt ha funnet ut at Quick ikke passet inn i profilen til en slik gjerningsmann, sier Abrahamsen.

Varsler ny gjennomgang

I forrige uke ba Riksadvokaten i Norge om at det iverksettes en gjennomgang av materialet fra Therese-, Trine- og Gry-saken:

«Det er nærliggende å spørre hvordan det kunne være grunnlag for gjenåpning av så mange drapsdommer mot en og samme person, herunder om det hefter feil ved politiets og påtalemyndighetens håndtering av sakene», skriver Riksadvokaten i et brev til politimestre, Kripes og statsadvokater som har vært involvert i de norske sakene.

I Sverige er det allerede varslet en gransking.

- Lærdommen kan vi først trekke etter at en kommisjon har undersøkt sakene grundig både på svensk og norsk side. Normalt er det slik at dersom noe svikter i en kriminalsak, ja da er det politiet som har sviktet. Det er ikke så enkelt i denne saken. Her har det sviktet i mange ledd. Politiet, påtalemyndigheten, forsvarsadvokaten pluss bistandsadvokatene, psykiatrien, domstolen, pressen, sier Abrahamsen.

Forsvarsadvokat Fridjof Feydt bistår Therese Johannessens mor. Han mener at hovedansvaret for at

SIRKUS QUICK: Politiets rekonstruksjon i therese-saken, ved Ringentjernet i Østfold. Quick (med caps) opptrådte ofte uberegnelig og dramatisk under rekonstruksjoner. Han klarte aldri å føre etterforskerne fram til likrester av noen av de mange kroppene han hevdet å ha gravd ned. Foto: BJØRN LANGSEM

det gikk som det gikk hviler på statsadvokaten i Sverige, hovedetterforskeren og Quicks forsvarer.

- Her i Norge har etterforskerne mer eller mindre hoppet på den svenske etterforskningen. Men de har et ansvar for at de så ukritisk gjorde det. Dessuten er det veldig bra at også psykiatrien kommer under lupen, sier Feydt.

Han tilføyer:

- I det første avhøret forklarte han at Therese var blond og hadde store fortenner. Han beskrev Fjell som en villaby, til tross for at det bare er store blokker der.

— Forsvarsadvokat Fridjof Feydt, som bistår Therese Johannessens mor

hadde et stort tilslag av informasjon fra mediene, som gjorde ham istand til å gi politiet detaljerte opplysninger om enkelte av drapene. Therese-saken ble først kjent for Quick gjennom en notis i en reportasje han fikk tilsendt fra en norsk journalist. Bergwall har selv forklart at han mens han fortsatt fikk permisjoner pleide å lese seg opp om drapssakene på biblioteket.

Quicks sykelige ønske om oppmerksomhet falt sammen med politiets ønske om å finne en gjerningsmann, mener Feydt.

- I det første avhøret forklarte han at Therese var blond og hadde store fortenner. Han beskrev Fjell som en villaby, til tross for at det bare er store blokker der.

- Men i neste avhør sier forhørslederen: Du Thomas, er du sikker på at hun var lys blond? Ja, svarer han. Men kan hun ha vært mørk, fortsetter avhørslederen. Ja, sånn var det, svarer han så.

- Det samme skjedde med oppfølgingsspørsmålene om tenner, klær og så videre. Altså leder han Quick til å svare riktig fordi han selv sitter med fasiten.

Råstam og andre Quick-kritikere har i tillegg avdekket at Quick

Bergwall selv sier i dag at han fortsatt strever med å forstå hvordan han tenkte på denne tida.

- *Hvordan kunne frykten for å bli tatt i løgn være verre enn belastningen ved å framstå som en seriemorder?*

- Jeg funderer på det hver dag. Jeg har ennå ikke funnet svaret. Det er vel mange svar. Sånn er det jo. Det handler også om en sosial situasjon. Om å investere tillit i mennesker, og å svike den tilliten så grovt ved å si at det bare er påfunn, sier han.

Foreldet

I Therese-saken mente svensk politi å ha noe som manglet i alle de andre drapssakene: Teknisk bevis. En beinbit ble funnet i nærheten av stedet Quick sa han hadde kvittet seg med liket.

- En av etterforskerne oppsøkte moren til Therese med beinresten og sa «Nå har du i det minste ei grav å gå til». Det var grotesk, sier advokat Feydt.

2. juni 1998 ble Thomas Quick dømt for drapet på Therese Johannessen.

«Beinbiten» ble i februar 2010

analysert på nytt ved Statens kriminaltekniske laboratorium i Stockholm. Konklusjonen var at det dreide seg om et stykke brent tre. Da var Quick allerede dømt, og etterforskningen avblåst.

DELT ANSVAR: Sture Bergwall gir institusjonen han fortsatt bor på en stor del av skylden for drapstiltåelsene han kom med på 1990-tallet. - Veldig forenklet kan man si at jeg bærer en tredel av ansvaret. Rettsvesenet bærer en tredel, og Säter en tredel, sier han. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

3. juni i år ble Therese-saken foreldet. Den eller de som stjal niåringen fra hennes mor, risikerer ikke lenger straff.

Den nå pensjonerte etterforskningslederen som ledet politiarbeidet i Quick-sakene, Christer van der Kwast, har stilt seg positiv til en bred gjennomgang av saken.

Men bare hvis granskningen også omfatter svensk påtalemyndighets renvasking av Quick, en prosess han beskriver som overflatisk og lettvin.

Van der Kwast vil ikke la seg intervju av Magasinet, men henviser til sine tidligere uttalelser.

Han har blant annet understreket at ingen av sakene har blitt prøvet for retten igjen i sin helhet, og at Bergwall har derfor sluppet å forklare hvordan han kunne gi korrekte opplysninger om ofre og åsted.

- Det virker som om man tidlig, kanskje helt fra begynnelsen, har valgt oppreisningslinja for å avvikle Quick-historien på en smidig måte. Ellers er det vanskelig å forklare hvorfor man har lagt seg flat. Den iherdige mediekritikken mot etterforskningen har nok spilt en rolle, sier han i et intervju med det juridiske fagbladet Paragraf.

Han avviser bestemt at de ledet Quick til de rette svarene, eller at etterforskerne trodde blindt på Quicks forklaringer.

- Derimot ser det ut til å være en del som tror alt han sier nå, sier han.

Van der Kwast har også kritisert den nå avdøde journalisten Hannes Råstam for å gjøre de samme feilene som han selv har blitt anklaget for - å lede Bergwall dit han ville i samtalen.

- Råstam kom og la fram for Quick at han kanskje var uskyldig. Som et slags forslag, slik jeg har oppfattet det. Det bet Quick på, og etterpå ballet det bare på seg, har han sagt til Paragraf.

Bergwalls advokat i Quick-årene har vist til taushetsplikten og vært sparsom med kommentarer, men han fastholder at han har gjort sitt ytterste for sin klient og at han ikke kunne nekte å følge Quicks instruks.

Virksomhetssjef ved den rettspsykiatriske klinikken i Säter, Ulf Christoffersson, viser også til taushetsplikten når

vi spør hva institusjonen har lært av Quick-saken. Han vil heller ikke utdype hvorfor den regressive terapien fikk så stor plass i behandlingen:

- Generelt kan vi konstatere at det har skjedd en betydelig medisinsk utvikling både innen det somatiske og psykiatriske området bare de siste 20 åra. Forskning og erfaring har ført til nye og bedre beslutningsinstrument og behandlingsmetoder, sier Christoffersson.

- *Slipper Sture Bergwall noensinne ut?*

- Jeg er forhindret fra å svare på spørsmål om en enkelt pasient. Men for at en pasient skal kunne skrives ut må risikoen for alvorlige lovbrudd ikke lenger kunne foreligge. Hver sjette måned skjer en rettslig prøving i Forvaltningsdomstolen om behovet for fortsatt sikring.

OPPMERKSOMHET: - Når jeg er tilbake på rommet mitt etter et intervju nå, kan jeg tenke at det er deilig å være ferdig. Men det er på en helt annen måte enn i Thomas Quick-åra. Snakket jeg med journalister da, var jeg veldig nervøs for å bli avslørt, svarer Sture Bergwall når Magasinets journalist Lars Halvor Magerøy spør om han fortsatt nyter oppmerksomheten. Foto: ADRIAN ØHRN JOHANSEN

- Fortjener frihet

Kirsebærene vi har tatt med til Säter står urørte på bordet. Sture Bergwall fikler rastløst med snusboksen.

I 2001 kom en ny sjeflege til Rettsmedisinsk avdeling på Säter. Han fratok Bergwall medisinen han var avhengig av. Først da, forteller Bergwall, forsvant hans egen tvil om hva som var sant og hva som var løgn.

- Avvenningen tok ti måneder. Jeg lå helt stille i senga, hjertet slo 160 slag i minuttet. Jeg gikk ned 30 kilo. Samtidig våknet jeg til liv, og til en aldeles forferdelig virkelighet - å se tilbake på Thomas Quick-åra.

Fortsatt skulle det gå syv år før Bergwall - som han igjen het - trakk tilståelsene.

Dan Larsson, journalisten som først kalte Quick en mytoman, mener rettsvesenet har gjort Bergwall til en blivende mangemillionær.

«Han kan kreve titalls millioner i skadeerstatning gjennom sine to stjerneadvokater,» skriver han på nettsidene til det lille forlaget som i 1994 ga ut boka hans.

Bergwall selv sier han best merker omslaget i opinionen på Twitter.

- Jeg begynte ganske tidlig med Twitter, i september 2009, tror jeg. Da sa folk at noe har han vel gjort. Det der ser helt annerledes ut i dag. Det styrker meg.

- *Du sier at du ønsket å bli en mer interessant person. Oppnådde du det?*

- Absolutt. Oppmerksomheten var jo enorm. Her i avdelingen, men også i politiavhør og så videre, sier han.

- Da vi var på rekonstruksjon i Norge og skulle reise til Drammen, lurte de pressefolkene ved å sende av gårde en kortesje med en person som liknet meg i utseende. Den kjørte i full fart, og pressen fulgte etter. Så kjørte vi mot Drammen i 180, med sirener og åpne bomstasjoner. Det var et kick. For meg, og for andre i følget.

- *Nyter du fortsatt oppmerksomheten, for eksempel fra journalister som meg?*

- **Når jeg er tilbake på rommet mitt etter et intervju nå, kan jeg tenke at det er deilig å være ferdig. Men det er på en helt annen måte enn i Thomas Quick-åra. Snakket jeg med journalister da, var jeg veldig nervøs for å bli avslørt.**

— Sture Bergwall

- *Forstår du at noen aldri vil la deg slippe ut?*

- Ja. Det er overhodet ikke vanskelig å forstå.

- *Har du fortjent å leve i frihet?*

- Ja. Etter 23 år i fangenskap, har jeg fortjent det.

Bergwall vil ikke svare på om han har tenkt å bli boende i Sverige eller flytte til et annet land hvis han blir en fri mann.

- Pass. He-he. Jeg må være litt forsiktig. Jeg vil leve et rolig og stille liv.

- *Kan du få det?*

- Til en viss grad, absolutt. Ved hjelp av familien og andre venner er det lagt en plan.

- *Er du bekymret for din egen sikkerhet?*

- Jeg er ikke redd. Men jeg trenger jo ikke gå rundt og forkynne at her kommer Sture Bergwall.

- BEKREFTELSESFELLER

Ulike feil kan snike seg inn i politietterforskning og forplante seg videre inn i rettssystemet, ifølge forsker ved Oslo politidistrikt, Asbjørn Rachlew.

Av: Bjørg Aftret

Så kjørte vi mot
Drammen i 180, med
sirener og åpne
bomstasjoner. Det var et
kick. For meg, og for andre
i følget.

Rachlew er ekspert på avhørsteknikker og var sentral i avhørene av massemorderen Anders Behring Breivik. Doktoravhandlingen hans, «Justisfeil ved politietterforskning», tar utgangspunkt i spørsmålet:

Hva er det som går galt når det går galt under politiets etterforskning.

- De vanligste, umiddelbare årsakene er falske tilståelser, feilslutninger fra sakkyndige og vitner som enten lyver eller tar feil.

- De underliggende årsakene er vanskeligere å få øye på. Vi kan for eksempel ha en formening om hva som har skjedd. Da trekkes underbevisstheten vår i retning av å finne informasjon som støtter opp under vår oppfatning av hvordan ting henger sammen. Vi søker altså informasjon som bekrefter vårt etablerte syn, sier Rachlew.

Forenklingsstrategier

Informasjon som verken taler for eller imot tar vi gjerne til inntekt for vårt etablerte syn.

- Det skumleste med disse forenklingsstrategiene er at informasjon som strider imot vår oppfatning, har vi mennesker en tendens til å bortforklare, og i verste fall ignorere. Det er nok det som har skjedd i prosessene mot Sture Bergwall, fortsetter han.

Falske tilståelser kan skje uten press fra politiet.

Normalt har politiet gjerne informasjon som de kan kryssjekke mot.

- I etterforskernes øyne var Quick en seriemorder. Alt ble tolket ut ifra dette personskjemaet. Når han ikke klarte å beskrive Therese i de innledende avhørene, forklarte politiet de åpenbare feilene med at han ikke orket å fortelle om det. Prosessene mot Bergwall viser hvor sterke bekreftelsesfellene er, sier Rachlew.

Forsterkes

Forskning viser at når vi inntar et standpunkt og beslutningene får følger for oss, så forsterkes de ubevisste mekanismene.

- Det er også klart at oppklaringspress og ønsket om å løse en sak påvirker. Hvis politiet ser et lys i tunnelen i en uoppløst drapssak framstår det forlokkende. En løsning skaper harmoni og form for mental belønning.

- Kan vi unngå dette?

- Nei. Tidligere ble de ubevisste forenklingsstrategiene gjerne omtalt som menneskelig svakhet. Men faktum er at vi er avhengig av mekanismene for å overleve mentalt. Når kravet til beslutninger er absolutt objektivitet, kan de gi oss problemer, sier Rachlew.

De siste 10-12 åra har politiet benyttet nye etterforskningsmetoder der fokus er dreid vekk fra streben etter bekreftelser i form av tilståelser. Gjennom moderne avhørsmetoder trenes etterforskerne i dag opp i å generere og teste sine hypoteser.

- Dette er med på å stimulere et åpent sinn. Likevel er det menneskelig å feile, fortsetter Rachlew.

Systemfeil

Han forteller at vi på 90-tallet hadde begrenset kunnskap om falske tilståelser. I dag vet vi mer om hvordan press, manipulasjon og isolasjon påvirker og kan få et menneske til å tvile på sitt eget minne. Det er heller ingen tvil om at sårbare og mentalt syke mennesker har større risiko for å avgi falsk forklaring.

Når det gjelder Bergwall, er Rachlew i tvil om hans tilståelser vil bli klassifisert som frivillige når granskningen er ferdig.

Rachlew vil heller kalle det som har skjedd en systemfeil, en organisatorisk ulykke

- Siden Bergwall ble underlagt et så strengt regime, inklusive regressiv terapi og sterk medisiner, mener jeg det er viktig å utfordre den etablerte oppfatningen om at Bergwalls tilståelser var frivillige. Det er mye som tyder på at vi står overfor en systemsvikt der en mann i sterk narkotikarus - sponset av staten - har lurt hele systemet åtte ganger på rad, avslutter Rachlew.

I denne artikkelen

[therese-saken \(http://www.dagbladet.no/tag/therese-saken\)](http://www.dagbladet.no/tag/therese-saken) [krim \(http://www.dagbladet.no/tag/krim\)](http://www.dagbladet.no/tag/krim)

[therese johannessen \(http://www.dagbladet.no/tag/therese%20johannessen\)](http://www.dagbladet.no/tag/therese%20johannessen)

[reportasien \(http://www.dagbladet.no/tag/reportasien\)](http://www.dagbladet.no/tag/reportasien) [thomas quick \(http://www.dagbladet.no/tag/thomas%20quick\)](http://www.dagbladet.no/tag/thomas%20quick)

[drap \(http://www.dagbladet.no/tag/drap\)](http://www.dagbladet.no/tag/drap) [sture bergwall \(http://www.dagbladet.no/tag/sture%20bergwall\)](http://www.dagbladet.no/tag/sture%20bergwall)

[magasinet \(http://www.dagbladet.no/tag/magasinet\)](http://www.dagbladet.no/tag/magasinet) [pluss \(http://www.dagbladet.no/tag/pluss\)](http://www.dagbladet.no/tag/pluss)

🕒 24.08.2013, kl. 07:00 [Del med andre](#) ➔ [Send til](#) 📌 [Les senere](#)
(http://www.dagbladet.no/2013/08/24/magasinet/pluss/thomas_quick/drap/therese_johannessen/28820645/)

Lars Halvor Magerøy

[lma@dagbladet.no \(mailto:lma@dagbladet.no\)](mailto:lma@dagbladet.no)

Bjørg Aftret

[baf@dagbladet.no \(mailto:baf@dagbladet.no\)](mailto:baf@dagbladet.no)

På Pluss akkurat nå

Først 47 år etter at Kari og Arild mistet sin nyfødte sønn får de endelig vite hvor han ligger gravlagt

Lille Ronny ble lagt i samme grav som seks andre babyer. Sammen med en ukjent mann.

(http://www.dagbladet.no/2013/08/31/magasinet/pluss/ukjent_grav/reportasien/28923293/)

- Hun vil ikke vinne på poeng, hun vil gi meg juling

Men Cecilia Brækhus (31) er godt forberedt til det som kan bli karrierens tøffeste oppgave. Se video!

(http://www.dagbladet.no/2013/08/31/sport/pluss/boksing/cecilia_br/28993797/)

Superdietten: Maria spiste normalt i fem dager - slanket seg i to

Gikk ned 7 kilo med spesiell diett, som lover vektnedgang og friskere kropp.

(http://www.dagbladet.no/2013/08/31/tema/pluss/trening_og_kosthold/28993797/)

Mest lest på Pluss

- Hun vil gi meg juling, og går ikke til kampen for å vinne på poeng

Men Cecilia Brækhus (31) er godt forberedt til det som kan bli karrierens tøffeste oppgave.

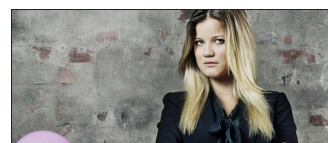
(http://www.dagbladet.no/2013/08/31/sport/pluss/boksing/cecilia_br/28993797/)

Maria spiste normalt i fem dager - slanket seg i to

Gikk ned 7 kilo med 2-dagersdietten, som lover vektnedgang og friskere kropp.

(http://www.dagbladet.no/2013/08/31/tema/pluss/trening_og_kosthold/28993797/)

Farvel til fjortisen

Mobbing. Spiseforstyrrelser. Og brudd med millionærkjæresten. Når Sandra Lyng Haugen (26) nå gjør comeback, vil hun bare riste på rumpa.

(<http://www.dagbladet.no/2013/08/31/magasinet/pluss/28993797/>)

Dagbladet
(<http://www.dagbladet.no/>)

Vaktsjef nå:
(<mailto:img@dagbladet.no>)

Forsida ble sist oppdatert:
Lørdag 31.08.2013, 23:08

Postadresse:

Boks 1184 Sentrum, 0107 Oslo

Besøksadresse:

Langkaia 1, 0150 Oslo

Sentralbord/Redaksjonen:

24 00 10 00 (tel: +47 2400 1000)

Jobb i Dagbladet

(<http://www.dagbladet.no/stillinger/>)

Husregler

(<http://www.dagbladet.no/info/husregler.html>)

Brukeravtale

(<http://www.dagbladet.no/2009/08/18/nyheter/avtale/plikter/brukeravtale/7704061/>)

Personvern avtale

(<http://www.dagbladet.no/2009/08/18/nyheter/avtale/brukeravtale/plikter/7706966/>)

TIPS OSS 2400
([HTTP://WWW.DAGBLADET.NO/INF](http://www.dagbladet.no/INF))

Ansvarlig redaktør Dagbladet/Dagbladet.no: [John Arne Markussen \(mailto:john.arne.markussen@dagbladet.no\)](mailto:john.arne.markussen@dagbladet.no) © 2013 **db medialab**
(<http://www.dbmedialab.no>)